Jedinečnost znaku

Chtěli byste si alespoň jednou v životě vytvořit svoje vlastní písmo, které by se žádnému jinému nepodobalo a které by zkrášlilo vámi posílanou pohlednici s blahopřáním, vaši internetovou stránku nebo které by vylepšilo dopis příteli? V tomto článku si povíme o editorech písem, které jsou určeny jak pro amatéry, tak pro profesionály.

Vzhled textu je, jak známo, určen písmem. Z toho plyne, že písmo je důležitý a potřebný prvek polygrafického a webového designu. Existují tisíce písem, která se hodí k těm nejrůznějším účelům. Některá písma se hodí do komiksů, jiná ideálně navozují atmosféru, ve které se předávají slavnostní listiny, další typ je přímo určen na výrazné reklamní slogany, které vybízejí občany ke koupi dámských vložek, pracích prášků, dětských zásypů a jiného potřebného zboží.

Je jasné, že každý projekt vyžaduje konkrétní písmo. Jestliže například tvořím vstupenku do kina a použiji staromódní písmo, které se používalo na plakátech z počátku minulého století, zřejmě mne nikdo nepochopí. Samozřejmě pokud to nebude vstupenka na film z počátků kinematografie. Zkrátka písmo musí odpovídat celkové myšlence designu, či ji dokonce určovat.

Ale co dělat, když nainstalovaná písma jsou vyčerpána a nezůstalo ani jedno originální pro vyjádření dalšího geniálního záměru? Jednou z variant je spustit editor písem a vytvořit si svůj unikátní soubor znaků. Jakmile se rozhodnete realizovat tento záměr, nevyhnutelně před vámi dříve či později vyvstane problém výběru vhodného editoru.

Tento článek je právě věnován podobnému výběru. Prohlédneme si několik programů, jak jednoduchých, tak i složitých, které umožňují samostatně vytvářet nová písma. Některé programy mají jednoduché ovládání a výborně se hodí pro nováčky v umění tvorby písem, jiné obsahují rozšířené možnosti a jsou to profesionální balíky pro editování písma. Doufáme, že po přečtení tohoto přehledu si budete sami schopni vybrat nástroj, který vám nejlépe padne do ruky a bude se dobře hodit k úkolům, které potřebujete zrealizovat.

Úvod

Dříve než přejdeme k vlastnímu přehledu, podíváme se krátce na otázky, které vznikají při vytváření a editování písma. Bezpodmínečně to zcela nejdůležitější je vytvoření šablony - vzoru pro každý znak z potřebného souboru znaků. Jednoduše řečeno, musíte si určitým způsobem vytvořit obrázek pro každé písmeno. Dá se to udělat několika způsoby.

Za prvé - vzor se dá nakreslit přímo v programu. Je nutné, aby v editoru písem byl dostačující a pohodlný nástroj pro kreslení. Jednotlivé znaky lze také vytvářet v běžných vektorových grafických editorech, jakým je například Adobe Illustrator nebo Corel Draw, a v editoru písem pak lze provést jen finální kompletaci a vypilování detailů.

Za druhé - vyobrazení písmen se velmi často kreslí od ruky na obyčejný list papíru. Tuto tradiční metodu i do dnešního dne používají mnozí profesionální výtvarníci. Hotový obrázek se skenuje a potom se převádí do potřebného formátu písma. Mnohé editory umožňují používat skenovaný obrázek jako šablonu. Některé z nich dokonce automaticky převedou rastrový obrázek na šablonu ve vektorovém formátu.

Vlastní kreslení je poměrně zdlouhavý a zajímavý proces. Nemá ale smysl myslet si, že poté, co nakreslíte všechna potřebná písmena a znaky, bude písmo hotové. Zdaleka ne!

Písmo - to není pouze soubor obrázků, na kterých jsou vyobrazena písmena, ale i spousta doplňkových informací o tom, jak se budou tato písmena kreslit v případě různých rozměrů, v jaké vzdálenosti od sebe se písmena nachází, ve kterých případech je možné je posunout blíže a ve kterých je možné naopak vzdálenost mezi nimi zvětšit. Profesionální editory písem umožňují tyto parametry regulovat, zato mnohé editory pro začátečníky k tomu často žádné nástroje nemají. Je dobré mít toto na paměti a nedivit se, když se při odzkoušení písma vytvořeného v jednoduchém programu začnou písmena rozcházet různými směry.

Jedno z kritérií dobrého písma spočívá právě v tom, že souvislý text natypovaný tímto písmem vypadá rovně, kompaktně a pečlivě. Kromě toho základním úkolem při psaní souvislého textu je nejen to, aby se čtenář kochal krásou jednotlivých písmen, ale také aby byl text jako celek pohodlný pro čtení. Vytvořit takové písmo je poměrně těžký úkol pro začínající tvůrce fontů.

Naproti tomu pro pouhé vyhotovení jednotlivých slov nebo frází, sloganů nebo nápisů není kritérium dobré čitelnosti až tak důležité. Zde je hlavní originální design vlastních znaků. A nedostatky, jakými jsou

například různé mezery mezi písmeny, je možné napravit například ručním nastavením v grafickém editoru. Proto se pro podobné účely výborně hodí písma vygenerovaná pomocí těch nejjednodušších editorů. Je dobré mít toto na paměti a přiměřeně si rozvrhnout své síly a možnosti vybraného programu.

FastFont

Jedním z nejjednodušších a nejzajímavějších editorů písem je FastFont. Díky intuitivnímu rozhraní je možné jej doporučit dokonce i dětem. Program FastFont nevyžaduje žádné složité operace nebo znalosti a při práci od uživatele prakticky nic nechce, kromě jednoho - umění kreslit.

Myšlenka vložená do základu FastFontu je jednoduchá stejně jako všechno geniální. Prostě musíte nakreslit znaky od ruky na obrazovce. Nejlépe se k tomu hodí grafický tablet, ale dá se jednoduše kreslit i myší.

Proces připomíná kreslení obyčejnou tužkou. Kliknete myší, vedete úsečku, pustíte. Můžete si vybírat "tužky" různých tlouštěk, a pokud se vám něco nelíbí, můžete to smazat "gumou". Ze začátku FastFont zobrazuje čistou nalinkovanou oblast, v jejíž buňkách se dá kreslit vyobrazení znaků. Vodícími linkami, kterými je vymezena oblast pro kreslení, je možné volně pohybovat.Vše je velmi jednoduché. Vzdálenost mezi vertikálními linkami určuje šířku budoucího znaku; tři horizontální linky pak udávají značky pro základní linku písma, výšku malých písmen a výšku velkých písmen.

Když je vytvořen obrázek, je možné zadat, kterému znaku bude odpovídat. Dělá se to velice zajímavým způsobem. Pod oblastí kreslení se nachází "virtuální" klávesnice. Klikneme na virtuální klávesu - a znak, který je na ní zobrazen, se přiřadí aktuálnímu právě editovanému obrázku. Pro přechod mezi velkými a malými písmeny stačí zmáčknout virtuální klávesu "Shift" nebo "Caps". Nové písmo není nutné přiřazovat od úplného začátku, je možné importovat existující písmo a změnit ho. Poté, co nakreslíte všechny vámi požadované znaky (vzory) a přiřadíte je k odpovídajícím písmenům abecedy, můžete uložit výsledek ve formátu písma TrueType zmáčknutím tlačítka Create Font. V dialogovém okně, které se otevře, zbývá zadat název písma a nainstalovat ho do systému. Program automaticky převádí nakreslené náčrtky do vektorového formátu.

Celkově je FastFont jednoduchý a pochopitelný nástroj, jehož základní úkol spočívá v rychlém nakreslení písma. A není tu nic navíc - ani nastavení doplňkových parametrů písma, ani možnost editování existujícího písma. Pokud potřebujete tyto možnosti, musíte použít jiné programy.

Program byl vytvořen už v roce 1996 ruskou firmou ParaType. Ještě dnes je ale možné si stáhnout zkušební verzi ze stránek společnosti (software však najdete i na našem Chip CD).

Softy

Program Softy byl vytvořen bez zvláštních ambicí na profesionalitu. Jeho autor pouze potřeboval získat soubor znaků pro notovou osnovu a kvůli tomu si napsal malinký editor písem. A tak vznikl poměrně životaschopný program, který si získal postupem času mnoho příznivců. Na rozdíl od jiných programů v našem přehledu je Softy šířen jako shareware - nicméně bez omezení doby na odzkoušení.

V programu se dají vytvářet rastrová písma ve formátu FON a vektorová písma ve formátu TrueType s podporou Unicode. Díky tomu se dají vytvářet znaky různých světových jazyků (včetně např. kyrilice), které jsou ve standardu Unicode. Kromě toho je možné načíst a editovat hotové písmo - buď to, které jste si vytvořili sami, nebo to, které jste jakkoli získali.

Specifické parametry písma, o kterých byla zmínka již na začátku tohoto přehledu, není možné v Softy měnit. Navíc je dobré mít na paměti, že při změně hotového písma, které tyto informace obsahovalo, může program jednoduše tyto informace odstranit! Proto ho raději nepoužívejte pro úpravy oblíbených písem ze své profesionální sbírky.

Nástroj pro kreslení obsahuje Softy pouze jeden. Při práci s rastrovými písmy kliknutím levým tlačítkem myši zabarví jedno políčko rastrové mřížky a kliknutí pravým tlačítkem ho naopak smaže. Při práci s vektorovými písmy stejné kliknutí levým tlačítkem způsobí objevení bodu na obrysu nebo také slouží k označení jednotlivého bodu nebo celého obrysu. Jednotlivé body se spojí úsečkami, takže obrys nejprve vypadá jako zalomená křivka. Úsečku je možné zkonvertovat na křivku a změnit tak jednotlivé body v "páky", kterými je možné křivku měnit. Provádí se to speciálním příkazem v nabídce. Doplňkové příkazy umožňují dělit segmenty, přidávat body atd. Vcelku jsou možnosti sice skromné, ale dostačující.

Zmínil jsem se o tom, že Softy obsahuje minimálně jednu velmi užitečnou volbu - načtení šablony, třeba rastrového obrázku, uloženého ve formátu BMP (například skenovaný náčrtek budoucího znaku). Šablona se může nastavit jako pozadí, takže se podle ní dá orientovat při vytváření vektorového písma.

Jakmile je nakreslen další znak, zadáme, který znak bude představovat. V Softy je nutné ručně zadávat potřebnou číselnou hodnotu v Unicode. Je to nepohodlné, protože program tabulku s těmito označeními neobsahuje a je nutné využívat jiné zdroje (například stránky Microsoftu, na které se odkazuje autor programu).

Celkově je Softy velmi jednoduchý editor písem. Jeho základní předností je cena. Pro získání základních návyků doporučujeme začít tímto programem, pro plnohodnotnou práci s písmy je však tento program jednoznačně nedostačující.

Font Creator Program

Editor písem střední třídy - tak je možné charakterizovat tento program od společnosti High-Logic. Zdá se, že největší užitek přinese Font Creator těm, kterým už programy pro začátečníky nestačí a kteří si chtějí vyzkoušet svoje síly na další úrovni, ale nemají prostředky k zakoupení drahého profesionálního editoru.

Cílovou skupinou tohoto programu samozřejmě zdaleka nejsou profesionální tvůrci designu písem, ale obyčejní uživatelé, kteří potřebují vytvořit vlastní písmo.

Pro tyto závěry máme určité důvody. Za prvé - program umožňuje vytvářet pouze TrueType písma (stejně jako editory pro začátečníky). Za druhé - část specifických parametrů písma je prostě nedostupná pro editaci. Zato se zde již dají vytvářet páry ze dvou znaků se zadaným intervalem. Je to již pořádný krok kupředu, řekněme ve srovnání s editorem Softy.

Rozhraní Font Creator celkově budí velmi příznivý dojem. Celé písmo máme zobrazeno před očima ve formě tabulky znaků. Klikneme na kterýkoli znak a okamžitě je možné začít editovat.

Žádné zvláštní metody na kreslení znaků nejsou. Každý tvar se může skládat ze souboru křivek, které je nutné postupně vytvářet. Každá křivka se vytváří z bodů, které se označují levým tlačítkem myši. V tom editor velmi připomíná Softy. Žádné zvláštní nástroje pro kreslení jako v profesionálních balících tu nenajdete.

Zato je tu automatické rozpoznávání rastrových náčrtů. Pokud máte naskenovaný vzorek znaku nebo náčrtek, který byl vytvořen v grafickém editoru, můžete ho importovat do Font Creatoru. Program se z něj pokusí vytvořit vektorový obrázek. Je pochopitelné, že kvalita získaného znaku velmi závisí na kvalitě původního obrázku. Byl jsem například líný obtáhnout tuší, nebo alespoň zpracovat ve Photoshopu svůj náčrtek tužkou a ve finále jsem získal nepříliš rovné písmeno s otrhanými okraji.

Program obsahuje speciální "testovací" okno, ve kterém můžete zkusit psát vytvářeným písmem, bez jeho vlastní instalace do systému. Je to velmi pohodlné jak z hlediska rychlého náhledu, tak i z hlediska "hygieny písem". Proč si znečišťovat operační systém nedodělanými fonty, ve kterých ani nejsou všechny znaky!

Je možné, že v budoucnu bude obsahovat Font Creator širší možnosti a dožene profesionální editory. Dnes však "pouze" vyplňuje mezeru mezi amatérskými a profesionálními nástroji jako levný a dostupný prostředek, určený pro průměrného uživatele.

Macromedia Fontographer

Od editorů pro začátečníky přejdeme k profesionálním balíkům. Mezi nejznámější patří Fontographer od společnosti Macromedia. Pod křídly této společnosti vzniklo mnoho programů určených pro design. Většina z nich byla na vysoké úrovni jak z hlediska funkčních možností, tak i z hlediska kvality získaných výsledků. Výjimkou není ani Fontographer. Zde se při jakémkoli editování písma nejprve otevírá tabulka znaků. Při výběru znaku se v horní části okna zobrazuje jeho název a kód v systému Unicode. Tohle není Softy, kde je nutné vyhledávat potřebné kódy v tabulce od Microsoftu a následně je ručně zadávat. Zde si okamžitě můžete vybrat potřebný znak, buď podle jeho názvu, nebo podle jeho vzhledu. Dvojité kliknutí na znak "A" a již mohu kreslit v nově otevřeném okně "Outline".

Okno "Outline" je skutečný vektorový editor. K dispozici jsou obvyklé nástroje pro tvůrce designu, jako například "pero", "linie", a také prostředky pro vytváření základních tvarů - elips, obdélníků a mnohoúhelníků. Paleta nástrojů doslova jako by se sem přestěhovala z dřívějších verzí Macromedia Freehand nebo Adobe Illustrator. A pokud jste dříve pracovali s těmito programy, můžete si klidně sednout k Fontographeru a začít bude pro vás jako starý známý!

Velmi pohodlné je to, že se v horní části okna "Outline" neustále zobrazují souřadnice kurzoru myši, jeho vzdálenost od označeného uzlu obrysu a další obdobné údaje. Kromě toho funguje i připojování k jednotlivým bodům, řídicím čarám a k modulové mřížce. Při "přilepení" objektu zazní odlišitelné cvaknutí, které doslova potvrzuje, že došlo k umístění do cílového bodu. Všechno tohle umožňuje provádět operace s velkou přesností. A přesnost, to je právě to, co se vyžaduje při práci s písmem. Místo kreslení tvaru přímo v programu ho můžete importovat ze souboru ve formátu EPS - tento soubor můžete připravit v mnohých grafických programech. Takto je možné vytvářet obrázky písmen v kterémkoli programu, který vám přirostl k srdci. A Fontographer můžete použít pro kompletaci obrázků do jednoho písma a pro další nastavení toho, co se nám podařilo získat.

O nastavení: Přesně podle předpokladů je v profesionálním editoru možné nastavovat nejrůznější parametry písma. Dá se to udělat buď ručně, nebo automaticky, pokud se spolehnete na inteligenci

programu. Co všechno se dá dělat? Za prvé, dají se vytvářet dvojice znaků - kombinace dvou znaků, vzdálenost mezi nimi můžete nastavit podle libosti. Za druhé, dají se nastavovat metrické parametry písma - celková šířka znaku a mezera. Parametry lze zadat jak hromadně pomocí číselných parametrů pro množinu znaků, tak i jednotlivě pomocí speciálního okna "Metrics". V tomto případě se regulace šířky a mezer provádí přesunováním vertikálních vodicích čar.

Hotové písmo můžete exportovat do jednoho ze tří formátů: Type 1, Type 3 a TrueType. Dovolím si poznámku, že v polygrafickém průmyslu dávají určitou přednost prvnímu formátu.

Macromedia Fontographer má všechny potřebné nástroje pro profesionální práci s písmem a v několika minulých letech byl právem považován za jedničku v této oblasti. Ale, bohužel, na světě nic není věčné.

Problém je v tom, že program nebyl dlouho obnovován, zamrzl na čtvrté verzi, která vyšla v roce 1996. Nelze ji stáhnout ze stránek vývojářů, i když se dá ještě pořídit v krabicové verzi. Všechno je na tomto světě pomíjivé a i staré programy odcházejí ze scény.

FontLab

Konečně jsme se dostali k nejlepšímu chodu v našem menu. Musíme otevřeně přiznat, že dnes je nejvýkonnějším a nejvyvinutějším editorem písem programový balík FontLab. Pokud bychom hledali obdobu v oblasti grafických editorů, je FontLab svým způsobem Photoshopem, protože žádný jiný editor písem mu nemůže konkurovat. A co je nejdůležitější, program se neustále vyvíjí a pravidelně se objevují jeho nové verze. Poslední z nich, s číslem 4.5, vyšla v tomto roce.

Ve finále máme zcela moderní editor, který podporuje práci se všemi aktuálními typy písem - Type 1, TrueType a OpenType. Kromě toho je zajištěna plnohodnotná práce s písmy Multiple Master - import, export a editování.

Multiple Master - to je zvláštní typ písma, uvnitř kterého je uloženo několik základních stylů určujících sytost, šířku, formu a rozměry znaků. Při použití tohoto písma si můžete vybrat jak jeden z těchto stylů, tak i nekonečné množství přechodných variant, které je možné získat během procesu interpolace z jednoho stylu do druhého. Jednoduchý příklad: Představme si, že jeden základní styl popisuje základní vzhled a druhý je tučný, jinak také bold. Při práci s písmem Multiple Master můžeme libovolně zadávat polotučnost vzhledu - nejen 100, ale také 90, 35, nebo 21 %. Písma Multiple Master se dají použít v programech Adobe Illustrator, Adobe Photoshop, Adobe InDesign. Ve FontLab se dají písma Multiple Master konvertovat do obyčejných formátů písem, vybrat si můžete podle toho, k čemu dané písmo potřebujete. Můžete ale také naopak vzít několik různých obyčejných písem a spojit je do jednoho Multiple Master.

Jednotlivé obrázky tvarů můžete importovat ze souborů EPS a v případě potřeby je také můžete do tohoto formátu zpětně exportovat. Je ale pravděpodobné, že to ani nebudete potřebovat, protože FontLab obsahuje výkonný soubor kreslicích prostředků, které dokonce nejsou ani v jiných profesionálních vektorových editorech.

Kreslení je možné provádět v několika různých režimech, mezi nimiž můžete volně přepínat podle druhu činnosti. Jedním z režimů je klasický editor písem - dají se v něm editovat obrysy obrázku, přidávat a odstraňovat uzly. Druhý režim je bližší tradičním vektorovým editorům. Když jej používáte, můžete kreslit obrysy od ruky pomocí "tužky", nebo dokonce "štětce". V druhém případě je možné regulovat nejen tloušťku zanechané stopy, ale můžete si vybrat i styl štětce - od jednoduchých po exotické čínské a japonské obrazce.

Nejvíce mne však ohromila možnost zadat libovolný text vybraným písmem. Zapřemýšlejte o tom: text uvnitř písmene, vždyť nekreslíme jen tak něco, ale vzor budoucího znaku! Můžeme popustit uzdu fantazii, zapřemýšlíme o tom, jakou bychom mohli získat zajímavou abecedu, ve které by každé písmeno obsahovalo určitou textovou informaci. Ve skutečnosti je tato možnost zadání textu při kreslení znaku poměrně pohodlná a užitečná. Je možné zadávat jednotlivá písmena vybraným písmem jako vzor nebo vytvářet ornament ze speciálních znakových sad.

Nakreslený vzor je možné transformovat pomocí speciálních efektů. Takže pokud si na hlavním panelu vyberete nástroj Envelope, bude celý obrázek orámován pružným rámečkem. Budete-li měnit formu tohoto rámečku, bude se měnit i tvar písmene.

Program FontLab by se dal krátce vystihnout označením "kompletní". A pokud tam náhodou něco není, zřejmě to bude chybět i v ostatních programech, které slouží k vytváření písem. Proto nepopisuji všechny možnosti tohoto programu - věřte nebo ne, ale zasluhují si celou knihu. Pro nás je důležitější ten fakt, že dnes je to asi nejlepší editor písem.

Závěrem

Musíme přiznat, že dnešní jedničkou mezi editory písem je bezesporu FontLab. Přibližuje se k němu programový balík Fontographer, jeho vývoj se však bohužel zastavil. Začátečníkům můžeme doporučit FastFont nebo Softy. První program pochopí i dítě, protože umožňuje velmi jednoduše kreslit písma. Druhý není zdaleka tak intuitivní a srozumitelný, ale umožňuje editovat již vytvořená písma, navíc je prakticky zdarma. A Font Creator Program - to je zlatá střední cesta; neobsahuje sice všechny možnosti lepších programů, zato je cenově dostupnější.

Sergej Tokarev

POPISOVANÉ PROGRAMY

FastFont 1.0
Vývojář ParaType
Server vývojáře www.paratype.com
Podmínky šíření commercial
Cena 49 USD
Operační systém Windows

Softy 1.07
Vývojář Dave Emmett
Server vývojáře http://users.iclway.co.uk/i.emmett
Podmínky šíření shareware
Cena 25 USD
Operační systém Windows

Font Creator Program 4.0
Vývojář High-Logic
Server vývojáře www.high-logic.com
Podmínky šíření shareware
Cena 50 USD
Operační systém Windows

Macromedia Fontographer 4.0
Vývojář Macromedia Inc.
Server vývojáře www.macromedia.com
Podmínky šíření commercial
Cena 349 USD
Operační systém Windows, Mac OS

FontLab 4.5
Vývojář FontLab Ltd.
Server vývojáře www.fontlab.com
Podmínky šíření commercial
Cena 549 USD
Operační systém Windows, Mac OS

PÍSMA OPENTYPE - SVĚTLÁ BUDOUCNOST

Jaký vlastně bude další vývoj písem? Objeví se nový, dokonalejší formát, který umožní pohodlnější práci s fonty v nejrůznějších oblastech polygrafie a také značně zjednoduší proces vytváření nových písem? Již dnes můžeme na tyto otázky odpovědět kladně.

Poslední dobou nabírá sílu nový standard písem - OpenType. Tento formát s kombinovanou platformou byl vypracován společnými silami korporací Adobe a Microsoft.

Hlavní výhoda těchto písem spočívá v tom, že jsou kompatibilní jak s platformou Windows, tak i s platformou Macintosh, jeden a ten samý soubor písma může tedy pracovat s oběma platformami.

Kromě toho se značně rozšiřuje potenciál těchto fontů. OpenType písma obsahují až 65 000 znaků, na rozdíl od standardního písma Postscript, které mohlo obsahovat maximálně 265 znaků. Díky tomu pouze jeden soubor písma může obsahovat nejen rozšířené možnosti pro vícejazyčný tisk (například podporu několika kódových stránek), ale také velké množství nejrůznějších speciálních znaků. Kromě toho OpenType písma mohou obsahovat speciální znaky o dvou znacích, které se píší dohromady.

Mohou také obsahovat odkazy na jiné varianty tvarů stejného písma, optimalizované pro různé rozměry - pro malý text, obyčejný text a pro nadpisy.

Celá řada současných programů, jako například Adobe Illustrator a Adobe InDesign, již práci s OpenType podporují. Je zcela zřejmé, že v budoucnu se množství programů, které budou pracovat s tímto formátem písma, bude zvětšovat.

Bohužel výborný program Macromedia Fontographer se dlouho neobnovuje a z tohoto důvodu OpenType nepodporuje.